

2827

JUSTIFICACIO

"La Columna de Foc" vol esser una pàgina —de periodicitat setmanal— dedicada primordialment a la reflexió i comentari sobre la problemàtica lingüística de les illes, i a la defensa de la nostra llengua. Respon al mateix esperit d'aquella "Pàgina de Ca-Nostra" que aparegué al "Diari de Mallorca" en temps difícils —i que morí prematurament—, i és fruit de la campanya per la cooficialitat del català que ha estat llançada conjuntament pel Col·legi de Doctors i Llicenciats i per l'Obra Cultural Balear, i entusiàsticament assumida per nombrosos i diversos sectors de la nostra comunitat.

¿Per què LA COLUMNA DE FOC, com a nom de la pàgina? D'una banda, per la seva càrrega simbòlica —voldríem que, com la columna de flames que guiava els jueus durant l'èxode, el clam pel recobriment de la llengua ens dugués a la "terra promesa" de la convivència democràtica—, i d'altra banda en homenatge al gran poeta i ciutadà conscient que fou Gabriel Alomar, que ens donà amb aquest títol la seva obra poètica.

¿I per què una pàgina de comentaris sobre la problemàtica lingüística? Perquè la situació d'anormalitat en què hem viscut durant tants d'anys ha estat causa de "vicis lingüístics" que hem de desarrelar, i ha afavorit una sèrie de prejudicis que dificulten considerablement la normalització lingüística que necessitam amb urgència.

Per sortir al pas des d'ara a certs tòpics que, amb més o menys bona fe, s'egrimen cada vegada que qualcú intenta reivindicar els drets de les mal anomenades "llengües regionals" (i que ja hem tingut ocasió de sentir aplicats a l'actual campanya per la cooficialitat), declaram que:

1. "La Columna de Foc" (com en general la campanya per la cooficialitat) no significa per si mateixa cap tendència "separatista". Si qualcú considera que la reivindicació dels drets d'una llengua rebuda dels avantpassats i arrelada de segles a la nostra terra és incompatible amb l'espanyolitat, és ell el "separador". La reivindicació de la llengua pròpia és la d'un dret elemental de la persona humana que tothom hauria d'assumir, independentment de la positura (integracionista, federalista o separatista) que personalment cadascú pugui tenir respecte a la convivència dins l'Estat espanyol.

2. No representa tampoc cap corrent ni ideologia política determinada, ni de dretes ni d'esquerres. Els drets elementals de la persona han d'esser reconeguts i exigits per qualsevol grup polític en un estat de Dret; només així hi ha garanties que seran sempre respectats, sigui quin sigui el grup o partit responsable del govern.

3. No propugna cap centralisme barceloní, ni cap localisme "pegonellista". Si deim CATALA parlant de la nostra llengua, és perquè aquest és el nom amb què és internacionalment conegut allò que es parla a Catalunya, a València, a les Balears, al Rosselló (sud de França) i a la ciutat d'Alguer (a l'illa de Sardenya). Però tenim consciència —i volem que la tingui tothom, tant a les illes com a Catalunya— que la llengua "standard" és "la llengua de tots i la de ningú", i que hi ha molts d'aspectes del parlar de les illes que poden enriquir la llengua comuna. Tasca nostra serà fer que així sigui.

LA NOSTRA SITUACIO LINGUISTICA (I)

Els mallorquins i tots els catalans, com els gallecs o els bascs, ens trobam en una situació lingüística que científicament s'anomena "diglòssica". Consisteix a posseir una llengua materna DOMINADA per una altra llengua —la llengua DOMINANT—, que serveix de vehicle de cultura. Mentre una persona en situació de normalitat lingüística posseïx una llengua materna que li serveix per tots els aspectes de la vida, tant la familiar com la professional o de cultura, la persona diglòssica té dues "mitges llengües": la llengua materna no li serveix per tractar temes culturals, perquè no en posseïx la terminologia: és un analfabet que en la llengua pròpia, encara que en l'altra sigui catedràtic d'Universitat o Ministre d'Educació. En canvi, la llengua dominant no la posseïx com a pròpia, sinó com a llengua apresada —sovint mal apresada—, i no la pot parlar amb l'espontaneïtat i la gràcia amb què la parlaria si fos la seva.

La situació diglòssica té múltiples inconvenients, i afecta no sols els indígenes sinó també els immigrants de parla dominant. N'anirem parlant en diverses setmanes.

Avui voldria cridar l'atenció sobre la situació absurda en què es troba el nin que, havent parlat sempre el mallorquí amb la seva família, va per primera vegada a l'escola i allà li parlen castellà des del primer moment, com si ja en sabés, i li ensenyen de llegir mostrant-li imatges de coses conegudes que ha d'associar amb uns noms que li són desconeguts. Dues anècdotes il·lustren perfectament els dificultats que això implica:

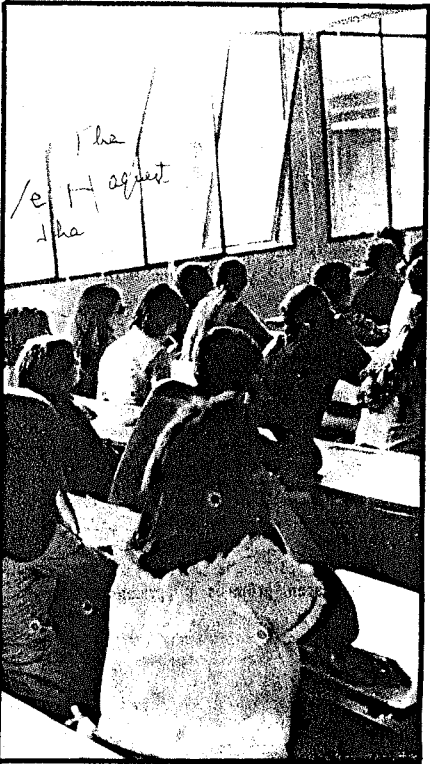
La primera, bastant coneguda, és la d'aquell nin que al cap d'uns quants dies d'anar a escola comenta que a la seva classe hi ha un nin molt dolent, que no contesta mai quan el criden. "La mestra el crida i el torna

cridar, i s'enfada, i ell no contesta mai". Quan li demanin què nom demanen nin, diu que } nom SILENCIO.

La segona va succeir fa ben poc, segons m'han contat. Una nina diu a sa mare: "Mare, ja sé escriure TAULA. Mira". I sil·labeja "tau-la" mentre escriu "me-sa".

No importa reflexionar gaire sobre aquestes dues anècdotes viscudes, per comprendre que les dificultats normals de la primera època d'aprenentatge resulten absurdament multiplicades pels nostres nins, per culpa de la situació diglòssica; que forçosament el seu castellà, après així, ha de resultar defectuós, i que el rendiment general de l'infant ha d'esser molt inferior al que donaria si fos ensenyat en la seva llengua.

Curiosament, estam tan acostumats a aquesta situació, que ja no en veim l'anormalitat. No fa gaire, parlant amb un grup de mestres de l'organització de classes de mallorquí a les nostres escoles, i de l'escassetesa de material didàctic que patim, vaig dir que de moment tal vegada seria necessari fer feina amb el mateix material amb nins castellans i mallorquins. Immediatament, una mestra em va dir que això no era possible, perquè els nins mallorquins

ho entendrien tot tot d'una, i els pobres nins castellans tendrien complexos d'inferioritat, en veure que no podien seguir. Li vaig dir que tenia raó, però que l'argument tenia la mateixa validesa en sentit contrari, i que tots els nins mallorquins fan feina juntament amb els nins castellans a l'escola, i amb el mateix material...

L'infant té dret a esser ensenyat en la seva llengua materna. Així ho recomana la Unesco, i així

es practica a tots els països amb alta consciència de la justícia social. I nosaltres tenim el deure de reclamar aquest dret per als nostres infants.

Hi ha pares mallorquins que, segons diuen, per evitar aquests inconvenients als seus infants, els parlen ells sempre en castellà. Supos que ho fan de bona fe, però val a dir que resulta pitjor el remei que la malaltia. Un altre dia en parlarem.

AINA MOLL

ELS LLINATGES DE LES BALEARS (I)

Els llinatges o cognoms (això que en castellà es diu APELLIDOS) poden anomenar-se, amb tota raó, "noms de família", perquè cada un d'ells és el nom que es transmet de pares a fills com a testimoni històric i jurídic de la continuïtat de l'estirp.

En general, el llinatge, per la seva forma, ja deixa endevinar de quina regió o comarca procedeix la família que el duu. Les famílies que habitaven les nostres illes abans de la gran immigració produïda aquests darrers decennis, eren, en gran majoria, d'origen català. Basta considerar els moltíssims de llinatges que són paraules vives i amb idèntics significats tant a les Balears com a Catalunya. A ningú li passarà pel cap que llinatges com ROIG, VERD, ROSC, COLOM, FONT, etc., tinguin el seu origen a terres castellanes; si

vinguessin de Castella serien ROJO, VERDE, BOSQUE, PALOMO, PUENTE, FUENTE, etc.

Els llinatges que indiquen més clarament la seva procedència són els que són noms de viles o de comarques. Quan una persona o una família s'estableix a una regió que no és allà on havia habitat sempre, és natural que li demanin d'on és, i és natural i freqüent que la gent del lloc on passa a viure li doni el nom del seu poble o comarca d'origen. Si una persona de Campanet passa a viure a Llucmajor, no serà gens estrany que els llucmajorers que no saben el nom verdader d'aquella persona, en voler-la anomenar, diguin "es campaneter" o "En Campanet". Això és un sobrenom o un malnom, com deim vulgarment; però en temps antic, molta d'aquests sobrenoms arribaren a

(Passa a pàg. següent)

1976